

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 2047/21

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותר: מרדכי ברנס

נגד

המשיבה: מדינת ישראל – רשות המיסים – מינהל המכס

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: בעצמו

בשם המשיב: עו"ד יצחק ברט

פסק-דין

השופט ע' גרוסקופף:

1. העותר הוא מורה דרך והוא מכהן כיו"ר האיגוד המקצועי של מורי הדרך. בעתירתו מלין העותר על החלטה של המשיב (להלן: מינהל המכס) מיום 30.11.2020 שמשמעותה היא חובת המצאת "מסמכי העדפה" כתנאי לקבלת פטור ממכס ליבוא אישי של כלי רכב משומשים שלא לצרכים מסחריים.

"מסמכי העדפה" הם מסמכים המעידים על הוכחת מקור הטובין – תעודת תנועה או חשבונית הצהרה, כפי שנקבעו בהסכמי הסחר שנחתמו בין מדינת ישראל לבין האיחוד האירופי (כ"א 1304, כרך 44, עמ' 216), ובין מדינת ישראל לבין מדינות מרקוסור – ארגנטינה, ברזיל, פרגוואי ואורוגוואי (כ"א 1588, כרך 60, עמ' 50) (להלן יכוננו יחדיו: הסכמי הסחר). "מסמכי העדפה" מקימים את זכותו של היבואן לקבל פטור ממכס או ליהנות משיעורי מכס מופחתים.

2. צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין, התשע"ז-2017 (להלן: צו תעריף המכס, או הצו) – כמו גם הצווים שקדמו לו – מתייחס בהוראותיו להוראות הסכמי הסחר,

ומעגן את הפחתת שיעורי המכס על טובין בהתאם להסכמים אלו. בגדר סעיף 14 לצו נקבע כי טובין שחל עליהם הסכם סחר יהיו פטורים ממכס, אם צורך להם מסמך העדפה.

3. חרף הוראת סעיף 14 לצו תעריף המכס, וחרף לשונם של הסכמי הסחר המחייבים המצאת "מסמך העדפה" כתנאי למתן פטור ממכס, נהג מינהל המכס שלא לדרוש "מסמכי העדפה" כתנאי לקבלת פטור ממכס ליבוא כלי רכב משומשים. וזאת, על פי הנטען בתגובה המקדמית מטעם המשיב, נוכח היקפי יבוא נמוכים של כלי רכב משומשים, שעד לאחרונה יובאו ביבוא אישי על ידי אנשים פרטיים בלבד. נוהג זה עוגן גם בנוהל זמני שהוציא מינהל המכס בשנת 2006 (להלן: הנוהל) אשר החריג בסעיפים 1.17 ו- 2.13 יבוא כלי רכב משומשים מהחובה להציג מסמך העדפה, כדלקמן:

1.17 קבלת העדפת מכס ביבוא רכב
 (1) דין יבוא רכב חדש כדין יבוא טובין אחרים, ויחולו בגינו כל סעיפי הוראת נוהל זו.
 (2) יבוא רכב משומש שמקורו במדינת העדפה, ואשר מיובא במישרין, אין צורך להציג בגינו מסמך העדפה. ההעדפה תינתן בהסתמך על מידע המצוי אודות מדינת הייצור של מספר השלדה. במידה ולא יימצא מידע כאמור, ולא הוגש בגין הרכב מסמך העדפה, לא תינתן העדפת מכס לרכב.

סעיף 13.2 לנוהל החיל ערב השינוי הסדר דומה בשינויי נוסח קלים.

4. ביום 30.11.2020, על רקע עליה בהיקף יבוא כלי רכב משומשים, בעקבות הצטרפותם של יבואנים זעירים לפרטים המבצעים יבוא אישי, החליט מטה מינהל המכס על ביטול סעיפי הנוהל הפוטרים מחובת הצגת "מסמכי העדפה" במקרה של יבוא רכבים משומשים. בחלוף שבוע, ביום 6.12.2020 פרסם שר האוצר דאז, מר ישראל כץ, הודעה בעמוד הפייסבוק שלו בזו הלשון:

"הוריתי לרשות המיסים להקפיד את שינוי הקריטריונים בנושא יבוא רכב אישי אמצעות יבואן זעיר, אותו יזמו באופן שעלול למנוע תחרות ולייקר את עלות יבוא הרכב. הרפורמה ביבוא הרכב, אותה הובלתי כשר התחבורה, נועדה לייצר תחרות בענף יבוא הרכב, תוך הוזלת מחיר הרכב והחלפים ושיפור השרות לצרכן, ולא אאפשר כשר האוצר לפגוע ברפורמה".

5. על פי הנטען בעתירה סמוך לאחר פרסום ההודעה על ידי שר האוצר הפסיק המשיב לדרוש מסמכי העדפה כתנאי לקבלת הטבת מכס. ואולם, ביום 30.12.2020

פורסמה החלטה נוספת של מטה מינהל המכס לפיה מועד תחילת ההחלטה בדבר ביטול סעיפי הנוהל בקשר עם מסמכי העדפה ידחה ליום 1.4.2021, ויחול ביחס לרכבים משומשים המיובאים ביבוא אישי ממועד זה ואילך.

6. העותר, המייצג את עצמו וכן "מורי דרך בעלי רכב אשכול" הגיש ביום 22.3.2021 את העתירה שלפנינו. בעתירה מפרט העותר מספר רב של "טרוניות" "בעיות" ו- "עוולות" בנושא ענף הרכב, כלשונו. חלקן נפתרו לדבריו זה מכבר עקב מעורבותו של העותר וחלקן שרירות וקיימות. בכל הנוגע לנושא העתירה הנוכחית מבקש העותר כי בית משפט זה יורה למשיב לבטל את החלטתו בדבר דרישת מסמכי העדפה ולהותיר על כנו את המצב שהיה טרם שינוי הנוהל. לשיטתו של העותר, המשיב עשה שימוש שרירותי בסמכותו, וכי הנימוק לפיו מקור כלי הרכב לא ניתן לזיהוי לפי מספר השלדה הינו שגוי. עוד טוען העותר כי במקרה של רכב משומש לא ניתן להשיג מסמכי העדפה (אולם אין הוא מפרט מדוע); כי המשיב לא פירט את סעיפי הסכמי הסחר שעמדו בבסיס החלטתו; כי המשיב התעלם מבקשות העותר לקבלת מידע וערעור על ההחלטה; כי מקרים של חוסר התאמה בין מספר השלדה לבין מקור הרכב הם נדירים מאוד; כי בידי המשיב נתונים לגבי כלי רכב זהים המיובאים על ידי יבואנים מסחריים המאפשרים לו לזהות את ארץ המקור של כלי הרכב; כי ההחלטה פוגעת בתחרות בענף הרכב; כי ההחלטה מפלה בין יבואנים מסחריים (שאין להם קושי להשיג מסמכי העדפה) לבין אנשים שמבקשים לייבא רכבים באופן אישי (שאינם יכולים לדבריו להציג מסמכי העדפה), ונועדה לשרת את האינטרסים של היבואנים המסחריים; וכי ההחלטה מייקרת את עלות כלי הרכב המשומשים המיובאים ביבוא אישי בתוספת של עד 15% מערכם.

7. ביום 2.5.2021 הגיש המשיב תגובה מקדמית לעתירה וכן בקשה לדחיית העתירה על הסף בשל היעדר עילה. בפתח עמדתו ציין המשיב כי קיים לכאורה סעד חלופי, שכן אדם המבקש לייבא רכב, ואין בידו מסמך העדפה, יכול לנקוט הליך אזרחי בנושא חיובו במכס. לגופו של עניין הובהר כי הנוהל בנוסחו הקודם העניק פטור ממכס ליבואני רכב משומש מבלי שהתקיימו התנאים הקבועים בהסכמי הסחר שמדינת ישראל חתומה עליהם ובצו תעריף המכס. לפיכך, ההחלטה נושא העתירה מהווה אך תיקון טעות שנפלה בנוהל, וכל תכליתה להשוות את התנאים הקבועים בנוהל להסדר הסטטוטורי הקבוע בצו תעריף המכס. בנוסף, נטען כי ההסדר שנקבע בנוהל בנוסחו הקודם סבל מקשיים יישומיים, הואיל ופעמים רבות לא ניתן היה לזהות את מדינת המקור של כלי הרכב לפי מספר השלדה שלו. מכאן, מבהיר המשיב כי מספר השלדה לבדו אינו מאפשר לברר האם כלי הרכב עומד בתנאים הקבועים בהסכמי הסחר וצו תעריף המכס, ומשום כך אין בו כדי להעניק פטור ממכס. לבסוף, עומד המשיב על כך שהעתירה רצופה טענות בנוגע לדין

הרצוי בעיני העותר, אולם אין בה כל התייחסות לכך שהנוהל לפני תיקונו לא תאם את הדין הקיים.

8. בהחלטה מיום 3.5.2021 התבקש העותר להודיע האם נוכח האמור בתגובה המקדמית מטעם המשיב הוא עומד על עתירתו, או שמא מסכים למחיקתה. ככל שאין הוא מסכים למחיקת העתירה התבקש העותר להתייחס לבקשה לדחיית העתירה על הסף.

9. ביום 5.5.2021 הודיע העותר כי הוא עומד על עתירתו וכי "גם בתשובה זו האינטרס הציבורי נדחק לשוליים". בין היתר, טען העותר בתשובתו כי אין עסקינן בטעות, הואיל והסכמי הסחר קובעים כי מדינת היבוא, דהיינו, מדינת ישראל היא אשר תקבע בדין הפנימי שלה את המועד והאופן שבו יוצגו מסמכי ההעדפה. כמו כן שב העותר וטוען כי מספר השלדה מהווה בסיס מצוין לאימות ארץ המקור, וכי חוסר התאמה בין מספר שלדה לארץ מקור מתרחש במקרים נדירים ביותר.

10. לאחר שעיינו בעתירה, בתגובה המקדמית, ובתשובת העותר לה, הגענו לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף. אף אם נניח כי בהצעה כזו או אחרת שמעלה העותר יש הגיון, וכי אין טעם להכביד שלא לצורך על יבוא אישי של רכבים משומשים, אין בעתירה כל תשתית משפטית היכולה להצדיק התערבותו של בית משפט זה (ראו, למשל, בג"ץ 3839/21 ארליך נ' יו"ר הכנסת (2.6.2021), בג"ץ 4857/14 משולמי נ' הכנסת, פסקאות ז'-ח' (19.10.2014)). גישה לפיה אין זה "הוגן או צודק לפגוע במייבא רכב ביבוא אישי" (סעיף 3 לתשובת העותר מיום 5.5.2021) איננה טענה משפטית, ויש ממש בעמדת המשיב לפיה העתירה נעדרת כל התייחסות לכך שהדין הקיים אינו תואם את הנוהל לפני תיקונו, ולפיכך את הסעד המבוקש בעתירה. בפרט נעדרת העתירה התייחסות להוראת סעיף 14 לצו תעריף המכס, ולמעשה לצו תעריף המכס בכללותו, וממילא לא הוצג פגם משפטי המצדיק את התערבותו של בית משפט זה בהחלטת המשיב בדבר שינוי הנוהל.

11. העתירה נדחת אפוא, על הסף. בהינתן הנסיבות, לא מצאנו לעשות צו להוצאות.

ניתן היום, ה' באב התשפ"א (14.7.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט